

TEATRE NACIONAL
DE CATALUNYA

 Generalitat
de Catalunya

MARIA ROSA

— *Àngel Guimerà*

Qui som? Qui hem estat? Com ens hem representat?

Davant del repte de dirigir una nova versió de *Maria Rosa*, m'acompanyen de manera recurrent quatre grans àmbits de reflexió.

Quina relació tenim realment amb el teatre dels nostres predecessors? En quina mesura els nostres clàssics són el fonament genètic de cadascuna de les nostres singularitats contemporànies? Si és cert que cada persona es defineix també, en certa mesura, per les seves filiacions i pel batec de la seva sang, què podem arribar a descobrir respecte nosaltres mateixos si obrim una mirada pròpia, personal i compromesa, envers el nostre patrimoni?

Per altra banda, aquesta peça ens convida a un univers primari, de pobresa extrema, de supervivència gairebé animal. Com representar la misèria? Com fer justícia escènica a una comunitat castigada per la intempèrie, per la fam, pel desarrelament, pel maltractament continu, pel masclisme congènit?

I en el fil més íntim, més solitari, hi ha un desfici desbocat, un qüestionament ardent. Per què ens atrau la persona que ens fa mal? Per quina llei fatal el desig esdevé destructiu? Quin plaer trobem en el patiment? Per què ens xucla la serp?

Guimerà presenta un món de polaritats radicals – masculí i femení, ingenuïtat i perversió, atracció i rebuig, impulsos atàvics i sòrdida actualitat, la blancor més pura i la negror més tenebrosa... L'ànima fosca i l'ànima lluminosa s'oposen amb cruesa. Però en aquesta oposició absoluta es produeix justament el transvasament, l'alquímia essencial: en la llum apareix la tenebra, en la violència apareix la tendresa, en la ignorància apareix la lucidesa. Tot allò temut conté tot allò desitjat. Un clam de profunda veritat recorre aquesta fusió de contraris, tot oferint ressonàncies molt més àmplies i desplegant, en aquesta dura carretera de la vida, un espai generós d'experiència i de coneixement per mirar d'entendre una mica més qui som i com ens representem avui mateix.

20/01/16
— 28/02/16

Durada
1 hora i 45 minuts,
sense entreacte

#mariarosa
#TNCsompúblics

Versió i direcció
Carlota Subirós

Escenografia
Max Glaenzel

Vestuari
Marta Rafa

Il·luminació
David Bofarull

So
Damien Bazin

Caracterització
Àngels Salinas

Assessorament de veu
i moviment
Pere Sais

Ajudant de direcció
Ferran Dordal i Lalueza

Ajudanta de vestuari
Anna Ribera

Ajudant d'escenografia
Josep Iglesias

Construcció d'escenografia
Taller Jorba-Miró

Alumne en pràctiques de
l'Institut del Teatre de la
Diputació de Barcelona
Sadurní Vergés (Direcció)

Repartiment

Badori
Albert Ausellé

Tomasa
Lluïsa Castell

Roc
Adrià Díaz (ITNC)

Marçal
Borja Espinosa

Calau
Jordi Figueras

Xic
Sergi Gibert (ITNC)

Joan
Toni Guillemat (ITNC)

Maria Rosa
Mar del Hoyo

Gepa
Francesc Lucchetti

Rafel
Salvador Miralles (ITNC)

Quirze
Manel Sans

Agraïments
Martina Teixidor, Marc
Santandreu, Nerea de
Miguel, Xavi Bertran,
Laura Pérez, Antònia Jaume,
Lali Bosch i Babou Cham

Producció
**Teatre Nacional
de Catalunya** i
Teatres en Xarxa

El **Projecte ITNC** és el
marc institucional entre
el Teatre Nacional de
Catalunya i l'Institut del
Teatre que té per objectiu
explorar diversos àmbits
de col·laboració, entre els
quals destaca la incorpo-
ració de joves graduats
a les companyies dels
espectacles del TNC com
a eina de complementació
formativa i professiona-
lització.

Vols saber-ne més?
Escaneya el codi QR o vés
a www.tnc.cat i hi trobaràs
materials complementaris
i altres enllaços d'interès.

Francesc Rierola, Crònica
de l'estrena de *Maria Rosa*
a *Dietari*, 25/11/1894

Anne Bogart, *La prepa-
ración del director*. Siete
ensayos sobre teatro y arte.
Barcelona: Alba Editorial,
2008

Eva Yllouz, *Por qué duele
el amor*. Buenos Aires:
Katz Editores, 2012

Carta de María Guerrero
a Àngel Guimerà, 20 de
gener de 1894

Àngel Guimerà, «La tre-
pitjadora», *Poesies*, edició
de Blanca Llum Vidal a
Poesia Completa

Josep Maria de Sagarra,
pròleg a les *Obres selectes*
d'Àngel Guimerà, Editorial
Selecta, 1948

Josep Maria Benet i
Jornet, «Notes d'urgència
al marge d'una adaptació»,
pròleg a l'edició d'Edhasa
de 1983

La memòria té un paper enorme en el procés artístic. Cada vegada que dirigeixes un espectacle, estàs donant cos a un record. El que estimula els éssers humans a explicar històries és l'experiència de recordar un incident o una persona. L'acte d'expressar allò que es recorda és en realitat, segons el filòsof Richard Rorty, un acte de *redescripció*. En la *redescripció* es creen noves veritats. Rorty suggereix que no existeix una realitat objectiva, un ideal platònic. Creem les veritats descrivint, o *redescrivint*, les nostres creences i observacions. La nostra tasca, i la tasca de qualsevol artista i científic, és la de *redescriure* tant els supòsits que hem heretat com les ficcions inventades amb l'objectiu de crear nous paradigmes per al futur. [...]

El teatre tracta «sobre» la memòria; és un acte de memòria i descripció. Hi ha obres i gent i moments de la història que cal revisitar. El nostre tresor cultural ocult n'està ple a vessar. I els viatges al passat ens canviaran, ens faran millors, més grans i més connectats amb el que ens rodeja. Gaudim d'una història única, rica i diversa, i celebrar-la significa recordar-la. Recordar-la és utilitzar-la. Utilitzar-la significa ser fidels a allò que som. Cal una gran quantitat d'energia i d'imaginació, i interès per recordar i descriure d'on venim. [...]

Si som capaços de veure'ns a nosaltres mateixos en relació amb els nos-

tres predecessors i els impulsos que els van motivar, el nostre teatre es tornarà necessàriament més intens, més poètic, metafòric, humà i expressiu. Els nostres somnis col·lectius seran més grans; els espais teatrals seran més irresistibles. Potser quan recordem el passat ens veurem capaços de crear amb una major energia i expressivitat.

Si bé l'adveniment de la modernitat, com sostenen la majoria de sociòlegs i sociòlogues, ens va obrir un ventall de possibilitats emocionants, també va representar una sèrie de riscos obscurs contra la nostra capacitat per viure una vida plena de sentit. Fins i tot els qui consideraven que la modernitat implicava el triomf del progrés sobre la ignorància, la pobresa crònica i l'opressió reconeixien de tota manera que comportava un empobri- ment de la nostra capacitat per explicar històries boniques i viure en teixits culturals de ric entramat. La modernitat efectivament va despertar les persones embriagades per les il·lusions i els miratges que fins aleshores els permetien suportar les misèries de la vida. Això no obstant, un cop desproveïts d'aquelles fantasies, anàvem a viure la vida sense cap mena de compromís amb valors ni principis superiors, sense el fervor ni l'èxtasi d'allò sagrat, sense l'heroisme dels sants, sense la certesa i l'ordre dels manaments divins, però, sobretot, sense les ficcions que ens consolen i embelleixen la nostra existència.

Aquest efecte desembriagador es manifesta en l'amor d'una manera més evident que en cap altra esfera. Durant uns quants segles en la història de l'Europa occidental, l'àmbit amorós havia estat dominat pels ideals de la cavalleriesitat, la cortesia i el romanticisme. El primer tenia com a premissa cardinal defensar els més febles amb coratge i lleialtat. Per tant,

la feblesa femenina es trobava emmarcada en un sistema cultural que la reconeixia i la glorificava, ja que transformava el poder masculí i la fragilitat femenina en qualitats dignes de ser estimades, com el caràcter protector dels homes i la suavitat de les dones. Així, la inferioritat social de les dones es compensava amb la devoció absoluta dels homes cap a elles en l'esfera amorosa, que al seu torn funcionava com a context per a la demostració i l'exercici de la masculinitat, la valentia i l'honor. [...]

L'estudi de l'amor no és doncs un element perifèric sinó un element central per a l'estudi del nucli mateix i les bases de la modernitat. L'amor romàntic heterosexual constitueix una de les millors esferes per donar compte d'aquesta ambivalència en la modernitat perquè, en els últims quaranta anys, s'ha registrat una radicalització de la igualtat i la llibertat en el vincle amorós, així com una escissió profunda entre l'emocionalitat i la sexualitat. En aquest amor es troben emmarcades les dues revolucions culturals més importants del segle xx, és a dir: d'una banda, la individualització i la intensificació dels projectes de vida emocionals; i, de l'altra, l'economització de les relacions socials o la utilització generalitzada de models econòmics per configurar el jo i les seves emocions. [...] Una de les principals transformacions culturals que acompanyen la modernitat és, doncs, la combinació de l'amor amb les estratègies econòmiques de mobilitat social.

¿Què li passà a don Àngel, que en un moment determinat, després de l'èxit de l'estrena de *Mar i Cel*, abandona els seus herois de pretèrita ressonància, i es deixa del pompós hendecasil·lab, per a crear un teatre d'ambient i de llenguatge volgudament naturalistes?

És probable que Guimerà cerqués un camp més ample de captació de públic i al mateix temps una manera de manifestar-se més sincera i més directa, sense les traves del vers i la insigne disfressa del personatge. És probable que sucumbís a consells d'algú, o a exigències que comporta el teatre. El fet és que Guimerà aconseguí aleshores amb el seu teatre realista les dues obres més populars i de més posterior ressonància: *Maria Rosa* i *Terra baixa*. Però, ¿és que ens hem de deixar enganyar per la forma externa d'aquests dos drames, sobretot per la del primer, i hem de creure que evidentment Guimerà encetava un teatre realista? Jo crec que no ens hem de deixar enganyar. A desgrat de la forma, diria que *Maria Rosa* i *Terra baixa* són les dues obres de Guimerà més profundament poètiques. Encara que el món de *Maria Rosa* sigui el d'uns humilíssims i desarrapats constructors de carreteres, i el món de *Terra baixa* sigui el d'uns rústics i apallissadíssims camperols, jo crec que només amb unes lleugeres modificacions de llenguatge, i canviant vestits i decorats, aquests dos drames podrien situar-se en el més co-

lorit i en el més meravellós moment llegendari, i tindrien exactament la mateixa força i produirien exactament la mateixa emoció.

El color social d'aquestes dues obres és una mera anècdota que no influeix ni gota en la terrible humanitat dels personatges. «Manelic» i «Maria Rosa» són dos oprimits que es vengen brutalment, però posseïts d'una raó que esparvera; i es vengen d'aquells que, també brutalment, els han ofès fins a la ignomínia. Aquesta és la clau, la justificació i l'enorme èxit popular dels dos drames. «Maria Rosa» és una desgraciada, d'una infelicitat que fa tremolar; «Manelic» és d'una cànvida rustiquesa que frega el cretinisme; però aquests dos deixats de la mà de Déu, com els herois purs, que no tenen ni explicació ni justificació, per obra i gràcia de la seva potent, fresca i sana carnadura — o per trampa sublim del joc de mans del poeta —, en el moment que adquireixen consciència del propi destí es converteixen en dues tempestats d'emoció i de simpatia humana.

GIRA —
MARIA ROSA

04/03/16
Teatre Despi –
Sant Joan Despi

06/03/16
Teatre Clavé –
Tordera

11/03/16
**Teatre Municipal
Cooperativa** –
Barberà del Vallès

13/03/16
Teatre Modern –
El Prat de Llobregat

19/03/16
Teatre Núria Espert –
Sant Andreu de la Barca

08/04/16
Teatre Àngel Guimerà –
El Vendrell

17/04/16
Teatre Can Massallera –
Sant Boi de Llobregat

ACTIVITATS —
MARIA ROSA

Titaina, sàinet líric
Llibret: À. Guimerà
Música: E. Morera
TNC, Sala Petita
25/01/16, 20 h
Entrada lliure

**Conversa amb
Damien Bazin**
Llegir l'escenari
Biblioteca El Clot (DHUB)
25/01/16, 19 h
Activitat gratuïta

**Conversa amb
Carlota Subirós**
Lectures escèniques
Biblioteca d'Horta
26/01/16, 19 h
Activitat gratuïta

**Col·loqui amb
Rafael Ribó**
TNC, Sala Petita
29/01/16, després
de la funció
Activitat gratuïta

I PROPERAMENT...

03/02/16 – 11/02/16
Nadia
*N. Ghulam, C. F. Giua
i E. Szwarczer*
Sala Tallers

10/02/16 – 20/03/16
El professor Bernhardt
Arthur Schnitzler
Sala Gran

21/02/16 – 13/03/16
**Bitels per a nadons
(Concert tribut a
The Beatles)**
La Petita Malumaluga
Sala Tallers

17-18/02/16
Tu no surts a la foto
Enric Nolla
Sala Tallers

17/03/16 – 24/04/16
Don Joan
Molière
Sala Petita

TNC & TAPES

Noves tapes i *platillos*
que canvien segons mercat.
Per gaudir abans o després
de la funció. I també
els menús «Express» i
«Piscolabis del teatre»,
sense esperes amb reserva
prèvia: 933 065 729
restaurant@tnc.cat

SINGULARIS

Fotos: David Ruano
Disseny: Forma & Co
DL B. 1653-2016

Patrocinador

Damm
Fundació

Protectors

Fundació
BancSabadell

FUNDACION
ACS

Benefactors

Agrolimen

Coca-Cola

LACOSTE

Mitjans col·laboradors

LA VANGUARDIA

**CATALUNYA
RÀDIO**

el Periòdic

EL PUNT AVUI+

Col·laboradors

